

¹प्राध्वंकृत्य, ²जीविकाकृत्य-उपनिषत्कृत्य, ³तिरस्कृत्य-तिरःकृत्य, उपाजे-
कृत्य-अन्वाजेकृत्य, ^Aसाक्षात्कृत्य, उरसिकृत्य-मनसिकृत्य, मध्येकृत्य-पदेकृत्य-
निवचनेकृत्य, ³लवणङ्कृत्य, विकार्य, प्रचिकीर्ष्य, प्रचेकीर्य ;
^{4B}भीतङ्कारं-^Cचोरङ्कारं (आक्रोशति), ⁵स्वादुङ्कारं^D (मुङ्क्ते),
सम्पन्नङ्कारम्-लवणङ्कारम्, ⁶अन्यथाकारं-एवङ्कारं-^Bकथङ्कारं-इत्थङ्कारं
(मुङ्क्ते), ⁷यथाकारं^F (अहं भोक्ष्ये) तथाकारं (भोक्ष्ये, किं तवानेन ?),
⁸अकृतकारं (करोति), नीचैःकारं-^Gउच्चैःकारं, तिर्यक्कारम्, करतः-

1. 'प्राध्वं बन्धने' (1-4-78) इति नित्यं गतिसंज्ञायां समासे ल्यप् । प्राध्वंकृत्य= बन्धनेनाकूलं कृत्वेल्यर्थः ।
2. 'जीविकोपनिषदावौपम्ये' (1-4-79) इति नित्यगतिसंज्ञायां समासे ल्यप् ।
3. साक्षात्प्रभृतिषु (1-4-74) लवणशब्दस्य गतिसंज्ञासन्नियोगेन मान्तत्वं निपात्यते, तेन लवणंकृत्येति भवति ।
4. 'कर्मण्याक्रोशे कृञः खमुञ्' (3-4-25) इति खमुञ् खित्वात् पूर्वपदस्य मुम् ।
5. 'स्वादुमि णमुल्' (3-4-26) इति णमुल् । 'स्वादुमि' इति स्वादुपर्यायाणामपि प्रहणम् ; तेन लवणङ्कारं, सम्पन्नङ्कारम् इत्यपि सिध्यति । उपपदस्य मान्तत्वं निपातनात् ।
6. 'अन्यथैवैकथमित्थं सिद्धाप्रयोगश्चेत्' (3-4-27) इति णमुल् । अन्यथा भुङ्क्ते इत्यर्थः ।
7. 'यथातथयोरसूयाप्रतिवचने' (3-4-28) इति णमुल् ।
8. 'समूलाकृतजीवेषु हनकृञ्प्रहः' (3-4-36) इति णमुल् । 'कषादिषु यथाविध्यनुप्रयोगः' (3-4-46) इत्यनुप्रयोगः ।
- A. 'साक्षात्कृत्याभिमन्येऽहं त्वां हरन्तीं श्रियं श्रियः ॥' भ. का. 5-71.
- B. 'तं भीतङ्कारमाकुश्य रावणः प्रत्यभाषत ।' भ. का. 5-39.
- C. 'भुजविटपमदेन व्यर्थमन्धम्भविष्णुः धिगपसरसि चोरङ्कारमाकुश्यमानः । त्वदुरसि विदधातु स्वामपस्कारकेलिं कुटिलकरजकोटिकूरकर्मा जटायुः ॥' अनर्घराघवे 5.11.
- D. 'स्वादुङ्कारं कालखण्डोपदंशं क्रोष्टा डिम्भं व्यष्वणत् व्यस्वनच्च ॥' शिशुपालवधे-18-77.
- E. 'अकृत्वा हेलया पादम् उच्चैर्मूर्धेषु विद्विषाम् । कथङ्कारमनालम्बा कीर्तिर्यामिधरोहति ॥' शिशुपालवधे 2-52.
- F. 'किं त्वमेवं ब्रवीषीति पृष्टेऽन्यो वक्त्यमर्षतः । यथाकारमहं जाने तथाकारं वदाम्यहम् ॥' इति प्रक्रियासर्वस्वे ।
- G. 'समूलकाषं चकषु रुदन्तो रामान्तिकं बृंहितमन्युवेणाः । आवेदयन्तः क्षितिपालमुच्चैःकारं मृतं रामत्रियोगशोकात् ॥' भ. का. 3-49.